



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### **Instructio practica ...**

Institutiones Qvintvplicis Theologiæ - Positivæ videlicet, Asceticæ,  
Polemicæ, Speculativæ, & Moralis complectens, Unà cum Appendice  
Methodum compendiarium reformationis Ecclesiasticæ à Concilio  
Tridentino factæ continente

**Lohner, Tobias**

**Dilingæ, 1679**

Cap. I. De Authorum lectione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48233](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48233)

plian, ne ex hoc textu nihil nos mereri apud DEVM contendant.

IV. Tertium præceptum est, ut non sit præceptum in respondendo, ne inepta aut miuus fundata responsione Hæretico triumphandi, & Catholicos cavillandi occasionem præbeat; sed potius, si solida & probata responsio non occurrat, ad commune effugium se recipiat, dicatque de Judice Controversiarum, quod olim in simili casu S. Macarius de suscitacione mortuorum dixit, ut supra vidimus; videlicet: *Non est in verbo regnum DEI, sed in virtute: eamus igitur ad sepulchra mortuorum etc.* aut potius ad Judicem Controversiarum Pontificem, & Ecclesie definitiones; ibi enim perfecta omnium dubiorum solutio reperietur.

### P A R S IV.

## DE MEDIIS AD THEOLOGIAM POLEMICAM ADDISCENDAM CONDUCENTIBUS.

TRIA præcipuè media adhibenda videntur ad Theologiam polemicam faciliè, solidèque addiscendam, videlicet: *librosa* librorum de hac materia scribentium evolutio: *affidua* cum hostibus seu veris, seu fictis concertatio seu exercitio: *fructuosa* denique doctrinarum & principiorum ad hanc scientiam pertinentium annotatio, de quibus in hac parte breviter agetur.

### C A P U T I.

#### DE AUTHOREM LECTIONE.

UT hanc lectionem fructuosè instituat, ante omnia cognoscere debet, quinam Authores de hac materia *solidè, utiliterque* scripserint, quorum aliquos hinc breviter annotabo, non quòd illos aliis præferre velim, sed quia hi præceteris noti sunt, aptique videntur, ut solidè quis Theologiam polemicam addiscere possit.

I. Primus ergo Theologiæ Polemicæ Author & Illustrator jure meritò Card. Robertus Bellarminus censetur, qui nominis tribus bene magnis omnes ferè sui temporis Controversias

versas comprehendit, de quo opere Card. Petronius dicitur, pluris à se fieri illud, quàm ullum opus aliud, quod ab anno mille sit editum pro Ecclesiæ defensione. Card. Baronius ceter esse propugnaculum. & turrim David ex qua mille clypeis pendent, & omnis armatura fortium, ut Hierusalem nostra adversus oppugnationes hostium defensa sit. Alii primarium antidotum contra hujus sæculi hæreses, murumque & animum domus DEI vocarunt. Imò & ipse Theodorus Beza, licet Calvinista, fassus est, hunc unum librum omnes hæreticos humi proturbare.

III. Gregorius de Valentia, quem Clemens VIII. Doctorum Doctorum appellavit, edidit utilissimam Analysis fidei Catholicæ libris octo comprehensam, quæ Hæreticorum fraudes insigniter detexit, & refutavit.

IV. Martinus Becanus Calvinio Mastyx, & Calvinistarum malleus dictus, scripsit utilissimum opus, quod *manuale Controversiarum* appellavit, quod circa ultimum vitæ suæ in accuratissimum compendium ipse redegit.

V. Edmundus Campianus Martyr Anglus rationes decem oblatis in causa fidei certaminis conscripsit, in quo erit quo libello vix credi potest, teste Bibliotheca Scriptorum Soc. JESU, quàm multa fidei dogmata paucissimis verbis perstringat: quàm eloquentiâ, ingenii vi ac perspicaciâ, quanto rerum coacervatarum numero ac pondere obrutum deversarios.

VI. Laurentius Forerus, eadem Bibliothecâ relictus, incredibili profligandarum hæresum Zelo succensus, libellique non minùs exosus Sectariis, quàm formidolosus Scriptis multos utilissimos libros in hac materia, præcipuè indifferantissimum, & Clypeum fidei.

VII. Adamus Tannerus Theologus doctissimus, & toto cum Hæreticis publico Ratisbonæ certamine famulos scripsit multos peritiles tractatus, sed præcipuè manducationem seu decem demonstrationes pro veritate Ecclesiæ Romanæ.

VIII. Christophorus Mayr vir doctissimus scripsit ob fidei controversias, ob quas solas plerique hoc tempore difficultatem habent redeundi ad Ecclesiam manifestè Catholicam, quas dum Joannes Hoferus refutare voluit, veritate præ-

pressus, Viennam confugit, & Catholicam fidem comple-  
tus est.

IX. Jodocus Kedd utilissimum opus Controversiarum  
germanico idiomate conscripsit; sed & Examen Lutherano-  
rum aliisque parvos tractatus, quibus Lutheranos mirabili-  
ter vexavit, publico typo commisit.

X. Christophorus Pflaumer vir in certaminibus cum  
Hæreticis in Palatinatu Superiore institutis celeberrimus e-  
dit perutilem librum germanico pariter idiomate exara-  
tum, quem *Vna, vera, bona fides* inscripsit; de quo libro per  
veterana colloquia, præcipua Theologiæ polemicæ funda-  
menta proponente doctissimi quidam Theologi dixerunt, se  
non videre, quid addi illi libro, vel demi queat.

XI. Vitus Erberman insignem libellum conscripsit,  
quo ostendit, omnes doctrinas Catholicas in S. Scriptura es-  
se fundatas, cujus textum semper è regione doctrinarum Ca-  
tholicarum ponit.

XII. Petrus Cottonus, qui multos Hæreticos conver-  
sit, scripsit succinctam, sed perutilem Controversiarum Epi-  
tomen.

XIII. Laurentius Hermanutius Societatis JESU Theo-  
logus libellum composuit, cui titulus est, *Clypeus Salutis* oder  
*Schildlein des Glaubens* / plerasque modernas Controversias  
succinctè, clarè, & solidè complectentem, ideòque pro omni-  
bus quidem, sed iis præcipuè, qui vel ipsi in Catholicis do-  
ctrinis instrui, vel alios instruere cupiunt, utilissimum, &  
propterea post primam impressionem anno 1594. Dilingæ  
librum merito sæpius recusum.

XIV. Præter hos alii quoque libelli Controversistici  
peritiles Dilingæ & alibi sunt impressi, quales exempli gra-  
tia sunt sequentes, qui omnes Dilingæ habentur venales ger-  
manico idiomate impressi. 1. *Auß H. Schrift vnd Götts-  
lichen Wort furger vnd wolgegründter Außzug / in welchem  
widerstehens Catholischen vnd Bueatholischen Glaubens Schrift-  
stücken deulich vorgetragen / vnd beantwortet werden.* Li-  
bellus sane utilissimus, & iis præcipuè, qui ab Hæresi ad no-  
stram Religionem transire volunt, instruendis aptissimus.

2. *Examen über das Fundament Lutherischer Religion* Authore  
P. Jodoco Kedd S. J. Libellus ob singularem, sed brevem &

efficacem Hæreticos oppugnandi modum specialiter commendandus. 3. Ejsdem Herzen Nührer vnd Nelligens Spiegel. 4. Catholischer Morgenstern / darbey jeder zu Standnuß des hellen Tags der Wahrheit leicht kommen kan. Geistlicher Bericht von dem hochwürdtigen Sacrament von einer oder beyden Gestalt. 6. Krafftzeil den gemeinen Mann im Catholischen Christlichen Glauben zu stärken. 7. Kurz vnderricht in etlichen Catholischen Glaubens Puncten. 8. Nothwendiger Bericht vnd vnderricht auff die Frag: wo sich geschrieben? 9. Unfehlbare Glaubens-Regel auß h. Schrift vorge stellt. 10. Wegzeiger den Catholischen Glauben zu erkennen / vnd wider allerley Sect zu verthädigen.

XV. Porro ut ex horum librorum & Authorum lectio-  
ne optatam utilitatem capiat, sequentes duas Regulas ob-  
servabit. Prima, ut, si fieri possit, semel saltem Authorem ab-  
quem omnes Controversias complectentem accurate con-  
vat, & in iis saltem hæresibus, quæ nostro tempore maxime  
vigent, earumque fundamentis cognoscendis studiosam co-  
locet operam, ut, cum non omnia in memoria detinere que-  
at, suo saltem tempore ad hos fontes recurrere possit. Secun-  
da regula est, ut, quò facilius, firmiusque principia & fun-  
damenta ad Theologiam polemicam pertinentia retineat, ali-  
quod compendium aliquod, v.g. Becani, aut Corroni, aut Cy-  
peum fidei, aut similem libellum ad manum habeat, ut, si  
diòse evolvat; hæc enim industriâ mirè non tantum par-  
sed etiam excitari se sentiet ad hanc scientiam cum magna  
laetitate, suoque & aliorum insigni profectu adiscendam.

## CAPUT II.

## DE EXERCITATIONE ASSIDUA.

I. **E**tiam hanc non inefficax esse medium ad solidum pro-  
fectum in hac Theologica scientia vel ex communi  
adagio, quo Fabrum fabricando fieri dicere solemus, cog-  
gitur; id quod in Theologia polemica tantò magis habet  
cum, quantò sagaciores plerumque sunt Hæretici in  
semper technis, objectionibusque, quibus Catholicas doct-  
nas evertere moliuntur, excogitandis. Porro in tribus  
cipue industriis consistit hæc exercitatio.